

ÖZEL HAYATIN GİZLİLİĞİ VE MAHREMİYET: TAKİP EDİLMESİ GEREKEN SÜREÇLER

Yazar(lar): Av. Hatice Nur KALAN

İnsan, doğası gereği diğer insanlarla veya belirli kişilerle temas halindedir. İnsanın diğer insanlarla iletişim halinde olması, ilişkiler kurması, insanın sosyal varlık olmasının bir sonucudur.

Bireyler, yaşamış oldukları her şeyi diğer kişilerle paylaşmak istemeyebilirler. Saklamak istedikleri, kendilerine ait kişisel alanları olsun isterler. Bunlar, bireyin daha özgür ve kendini güvende hissetmesini sağlar. Her bireyin, sırları, gizli kalmasını istediği faaliyetleri vardır. Bunların korunduğunu bilmek, kişiyi rahatlatır ve diğer bireylerle iletişim kurmasını kolaylaştırır.

İletişim teknolojilerinin gelişimiyle birlikte, diğer insanlarla iletişim kurmak oldukça kolaylaştı. İletişimin kolaylaşmasının kişilerin özel hayatına yansımaları olmaya başladı. İnsanlar internet ve sosyal medyadaki paylaşımlarıyla bende varım derken, paylaşmak istemediklerinin de iyi niyetli olmayan birileri tarafından paylaşımına sunulması mağduriyetlere sebep olmaya başladı. İnsanlar, teknoloji kullanılarak özel hayatın gizli kalması gereken alanlarının daha kolay ihlal edilebileceğinin farkına vardılar. Teknolojiyi kullanan kişinin kullanım amacına göre fayda ve zarar getirebileceğini gördüler.

Özel hayat kavramına ilk defa İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde yer verilmiştir. 10 Aralık 1948 tarihinde ilan edilen beyannamenin 12.maddesine göre;

“Hiç kimse özel hayatı ailesi, meskeni ve yazışması hususlarında keyfi karışmalara, şeref ve şöhretine karşı tecavüzlere maruz kalmaz. Herkesin bu karışma ve tecavüzlere karşı kanun ile korunmaya hakkı vardır.”

T.C. Anayasasında özel hayatın gizliliği; özel hayatın korunması başlığı altında ilk kez 1961 Anayasasında yer almıştır. Mevcut Anayasamız olan 1982 Anayasasında; Kişinin Hakları ve Ödevleri başlığı altında 20. madde ile özel hayatın gizliliği düzenleme alanı bulmuştur. 5237 sayılı Tük Ceza Kanununda özel hükümler ikinci kısım dokuzuncu bölüm, Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına karşı suçlar başlığı altında 134. Madde ile, Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçu düzenleme alanı bularak yaptırıma bağlanmıştır.

Teknolojinin hızlı gelişimi özel hayatın gizliliğinin sadece gerçek hayatta değil internette de ihlal edilebileceği yaşanan birçok mağduriyetle ortaya çıkarmış ve birçok hukuki sorunu beraberinde getirmiştir. İnternet ortamında özel hayatın gizliliği ile ilgili yaşanan mağduriyetler, oluşan hak ihlallerinin daha kolay ve gizli bir şekilde internet ortamında gerçekleştirilebildiğini göstermiştir. Bu mağduriyetler, bununla ilgili tedbir alınması gerekliliğini ortaya koymuştur.

Bu nedenle de 5651 sayılı Kanun kapsamında özel hayatın gizliliğinin ihlaliyle ilgili düzenleme yapılmıştır. Kanununun 9/A maddesinde internet üzerinden gerçekleşen ihlallerde, Özel Hayatın Gizliliğinin ihlal edildiği İçeriğe Erişimin Engellenmesi şeklinde yer almaktadır. Kanununun 9/A maddesinde; internet ortamında işlenen suçlarla mücadele etmek ve bu ortamda ortaya çıkan ihlalleri gidermek amacıyla kullanılan temel araçlar niteliğindeki erişimin engellenmesi ve ihlal konusu içeriğin yayından çıkarılması yöntemleri düzenlenmiştir.

Sonuç itibarıyla bütün bu düzenlemeler bu hakkın hukukumuzda koruma altında olduğunu göstermektedir.

Özel hayatın gizliliğini ihlal suçunun ceza hukuku açısından kısa bir değerlendirmesi:

Türk Ceza Kanununun 134. maddesini de ihtiva eden kişilere karşı suçlar kısmının dokuzuncu bölümünde ana başlık olarak hayatın gizli alanının ihlalden söz edilmektedir. Burada koruma altına alınmak istenen kişinin aile hayatı, sırları gibi kavramlardır. Kişinin gizli alanı hiç kimseyle paylaşmadığı kendine ait alanı ifade etmektedir.

TCK 134. madde ile Özel Hayatın Gizliliğini İhlal suçu iki fıkra halinde düzenlenmiştir:

- İlk fıkrada özel hayatın gizliliğini ihlal eden kimsenin cezasının **bir yıldan üç yıla kadar hapis** cezası olacağı belirtilmiştir. Gizliliğin görüntü ve seslerin kayda alınması suretiyle ihlal edilmesi halinde ise ceza bir kat artırılır.
- İkinci fıkrada ise kişilerin özel hayatına ilişkin **görüntü veya sesleri hukuka aykırı olarak ifşa eden kimsenin iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı** ve ifşa edilen bu verilerin basın yayın yoluyla yayımlanması halinde de aynı cezaya hükümlenacağı belirtilmiştir.
- Bu suçun faili herkes olabilir. Kanununun 137. maddesinde sayılan kişiler tarafından işlenmesi hali kanun koyucu tarafından nitelikli hal sayılmış olup bu kişiler tarafından işlenmesi halinde ceza artırımına gidilir. Yani kişiye özgü bir suç değildir. Herkes bu suçun mağduru olabilir.
- Bu kanunla korunan hukuki değer, kişilerin mahremiyet alanıdır. Suç serbest hareketli bir suçtur. Buradan anlamamız gereken neticenin meydana gelmesi bu suçun oluşması için yeterlidir. Hareketin meydana geliş biçimi önem arz etmez. Örneğin bir kişinin çantasının karıştırılmasıyla suç oluşmuştur.

Suçun manevi unsuru olan kusurluluk açısından değerlendirildiğinde bu suç kasten işlenebilen bir suçtur. Suçlar kural olarak kasten işlenebilir. Taksir, açıkça kanunda düzenlendiği durumlarda cezalandırılabilen istisnai bir sorumluluktur. Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek istenerek gerçekleştirilmesidir. Yani bu suç açısından; birinci fıkra için failin, bir kimsenin özel hayatını

ihlal ettiğini bilmesi ve istemesi gerekir. İkinci fıkra için de özel hayata ilişkin ses veya görüntülerin bilerek ve istenerek ifşa edilmesi gerekir.

Örneğin;

Kendinize ait herkese açık olan platformlardan birinde paylaşmış olmadığınız ve kimseyle paylaşmak istemediğiniz cep telefonunuzda bulunan bir fotoğrafınız 3. bir kişi tarafından ele geçirilip internet ortamında paylaşıldı. Yani ifşa edildi. İfşa kelimesi sözlükte herhangi gizli bir şeyi açığa çıkarma, yayma anlamına gelir. Örnek olayda TCK 134/2 suçu oluşmuştur.

Ceza hukuku kapsamında izlememiz gereken hukuki süreç nasıl olmalıdır?

Ceza hukukunda kural suçların re'sen takip edilmesidir. Kanun istisnai olarak bazı suçları şikâyete tabi kılmıştır. **Özel Hayatın Gizliliğini İhlal suçu da şikâyete tabi bir suçtur.** Yani re'sen soruşturma ve kovuşturma yapılamaz. Mağdurun mutlaka şikâyette bulunması gerekir.

- Şikâyete bağlı suçlarda şikâyet hakkı 6 ay içinde kullanılmalıdır. Bu süre hak düşürücü süredir.
- Şikâyet yazılı veya yazıya geçirilmek üzere sözlü yapılabilir.
- Zamanaşımı süresini geçirmemek koşuluyla 6 aylık bu süre şikâyet hakkı olan kişinin fiili ve failin kim olduğunu bildiği veya öğrendiği günden itibaren başlar.
- Fail değil fiil şikâyet edilir bu yüzden şikâyette failin gösterilmesi şart değildir, fiilin belirtilmesi yeterlidir.
- Mümeyyiz çocuklar da şikâyet hakkını kullanabilirler. Mümeyyiz olmayan kişilerde ise şikâyet hakkı yasal temsilcisi tarafından kullanılır.

Suçla ilişkin ihbar ve şikâyet, **Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluk makamlarına yapılabilir.** Bu suç aynı zamanda şikâyete tabi olmasından dolayı uzlaştırma kapsamına giren bir suçtur. Yani bu suçta şüpheli ve mağdur arasında uzlaştırma süreci uygulanır. Uzlaşma sağlanamazsa davaya devam edilir.

Peki, böyle bir durumu internet yoluyla yaşanır – yani internet ortamında özel hayatın gizliliği ihlal edilmesi halinde – nasıl bir hukuki süreç izlememiz gerekir?

Bu husus, 5651 sayılı Kanununun 9/A maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre:

“(1) İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatının gizliliğinin ihlal edildiğini iddia eden kişiler, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna doğrudan başvurarak içeriğe erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanmasını isteyebilir.

(2) Yapılan bu istekte; hakkın ihlaline neden olan yayının tam adresi (URL), hangi açılardan hakkın ihlal edildiğine ilişkin açıklama ve kimlik bilgilerini ispatlayacak bilgilere yer verilir. Bu bilgilerde eksiklik olması hâlinde talep işleme konulmaz.

(3) Kurum, kendisine gelen bu talebi uygulanmak üzere derhâl [Erişim Sağlayıcıları Birliğe](#) bildirir, erişim sağlayıcılar bu tedbir talebini derhâl, **en geç dört saat içinde** yerine getirir.

(4) Erişimin engellenmesi, özel hayatın gizliliğini ihlal eden yayın, kısım, bölüm, resim, video ile ilgili olarak (URL şeklinde) içeriğe erişimin engellenmesi yoluyla uygulanır.

(5) Erişimin engellenmesini talep eden kişiler, internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatın gizliliğinin ihlal edildiğinden bahisle erişimin engellenmesi **talebini talepte bulunduğu saatten itibaren yirmi dört saat içinde** sulh ceza hâkiminin kararına sunar. Hâkim, internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatın gizliliğinin ihlal edilip edilmediğini değerlendirerek vereceği kararını en geç kırk sekiz saat içinde açıklar ve doğrudan Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna gönderir; aksi hâlde, erişimin engellenmesi tedbiri kendiliğinden kalkar.”

Bu başvuru [İnternet Bilgi İhbar Merkezi](#) üzerinden e-devlet ile kimliğin doğrulanmasından sonra veya e-devlete giriş yapıldıktan sonra adım adım diğer işlemler tamamlanıp başvuru gerçekleştirilir.

5651 sayılı kanununun 9/A maddesi 8.fıkrası gereği, gecikmesinde sakınca bulunan bir hal olduğu durumlarda doğrudan Başkanın emri üzerine erişim engellemesi Kurum tarafından yapılır. Bu fıkra kapsamında Başkan tarafından verilen erişim engellenmesi kararı 24 saat içinde sulh ceza hâkiminin onayına sunulur ve hâkim de kararını 48 saat içinde açıklar.

Özel hayatın gizliliğinin korunması aynı zamanda bir kişilik hakkı olduğu için böyle bir duruma maruz kalan kişi, 5651 sayılı kanununun 9. Maddesinde yer alan korumadan da yararlanabilir. Böyle bir durumda kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşlar

doğrudan sulh ceza hâkimine başvurarak içeriğe erişimin engellenmesini de talep edebilirler.

İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle **özel hayatının gizliliğinin ihlal edildiğini** iddia eden kişiler, Kuruma doğrudan başvurur.

Başkan, kendisine gelen bu talebi uygulanmak üzere derhâl **Erişim Sağlayıcılar Birliğine** bildirir. Erişim sağlayıcılar bu tedbir talebini derhâl, en geç dört saat içinde yerine getirir.

5651 SAYILI KANUN 9/A MADDESİ ÖZEL HAYATIN GİZLİLİĞİ

Hakkın ihlaline neden olan yayının tam adresi (URL), hangi açılardan hakkın ihlal edildiğine ilişkin açıklama ve kimlik bilgilerini ispatlayacak bilgilere yer verilir. Bu bilgilerde eksiklik olması halinde talep işleme konulmaz.

İlgili URL için erişim engelleme uygulanır. Bunu talep eden kişi talebini talepte bulunduğu saatten itibaren **24 saat içinde Sulh ceza hakiminin** kararına sunar.

Hakim kararını en geç **48 saat içinde** açıklar. Aksi hâlde, erişimin engellenmesi tedbiri kendiliğinden kalkar.

Özel hayatın gizliliğinin ihlaline bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde doğrudan Başkanın emri üzerine erişimin engellenmesi Kurum tarafından yapılır.

Peki, böyle bir durumla karşılaştığımızda neler yapılabilir?

Youtube, Facebook, Instagram platformlarında siber zorbalığa maruz kalındığında şikâyet etmek için oluşturulmuş yardım merkezleri bulunmaktadır. Böyle bir durumla karşılaşıldığında geldiğinde başvurabileceğimiz yöntemlerden biri budur. Yukarıda bahsedilen kanuni yöntemlerden önce, aşağıdaki adremlere göz atmak faydalı olacaktır:

- [İnternet İçerik Şikâyet Süreçleri](#)
- [Sosyal Medya Rehberi](#)

Adli kurumlara başvurmadan önce dikkat edilmesi gereken en önemli hususlardan biri:

Size yapılan tehdit ve hakaret; e-posta yolu ile yapılmış ise içeriklerinin çıktısını alınarak, bir site üzerinde yapılmış ise ayrıntılı hakaret veya tehdit metnini, yazan kişinin ismi veya takma adı, hakaret veya tehdit yapılan tarih ve saat görünecek şekilde ekran görüntüsü alınarak süreç hızlandırılabilir. Bunlar delil olarak kullanılabilir için yargılama sürecinde fayda sağlayacaktır. Daha sonra da şikâyet usulüyle adli süreci devam ettirebilir.